

Unge Brugsuddelere i Nr. Broby Brugs. Første uddeler var 24 år, efterfølgeren var 22 år!

Den 22. december 1897 oprettede 7 gårdmænd og 3 husmænd en vareindkøbsforening med et formål ”ved fællesindkøb af livsfornödenheder og brugsgenstande at sikre dens medlemmer gode varer til de billigst mulige priser”.

Varerne blev af gårdmændene skiftevis afhentet på FDBs lager in Nørregade i Odense og uddelt hos den mand der hentede varerne. Alle medlemmerne hjalp til med uddelingen.

Dette fortsatte frem til **1902**, hvor der var så stor opbakning fra lokalbefolkningen om at danne en brugsforening, at et hus ved siden af mejeriet blev købt – og den konstituerende generalforsamling blev afholdt i Nørre Broby **den 5te Juli**.

Som den første uddeler blev Martha Brunse ansat. Hun var datter af uddeler Morten A. Brunse, fra Knarreborg, som havde været uddeler der siden 1896. Martha var født i 1878 og fik allerede som 19-årig arbejde som ekspeditrice hos faderen i Knarreborg Brugs.

Martha blev ansat i Nr. Broby i 1902, og hendes kontrakt var meget præcis: Hun skulle holde åbent hver dag fra 6 morgen til 9 aften om sommeren – og om vinteren fra halv syv morgen til 9 aften. Om søndagen skulle der lukkes kl 9. formiddag!

”Hun skal sørge for renlighed og orden i lokalerne og tillige holde de hende betroede varer vel konserverede og i god og smuk orden.” Lønnen var 4% af omsætningen af butiksvarer og 1% af grovvarer – ”Uddelerens løn vil næppe overstige 1.000 kr. – desuden skal ”Hun stille en kaution på 1.000 kr.!

På billedet er der en lidt yngre kvinde til venstre , og ved hjælp af folketællingen 1906 kan vi se, at Marthas lillesøster Johanne Elisabet Andersen (Brunse), er født 1890 og bor hos uddeler Martha

Brunse. Jeg formoder derfor, at det er Johanne til venstre i billedet – og uddeler Martha til højre ved vægten.

Martha Brunse var ansat fra 12.8.1902 til 1.7.1906 – og i den tid blev det besluttet, at der skulle være oplag af foderstoffer, at der skulle indlægges telefon og der skulle løses brændevinsbevilling. Martha Brunse blev i **1906** afløst af **Valdemar Bek** fra Viuf. Iflg. folketælling 1911 var han født 11.7.1884 – og det vil sige, han ved **ansættelsen var 22 år**.

Som et kuriosum kan nævnes at Martha Brunse fra 1906-07 sammen med en anden søster, Marie, bestyrede afholdshotellet i Særslev og der traf sin senere ægtefælle, Johan Kristoffer Rasmussen, som blev Tobakshandler først i Særslev, senere Ryslinge og til sidst på Hjallesvej i Odense.

Nr. Broby Brugsforenings bestyrelse besluttede i 1908 at bygge 8 Alen til for at udvide butikken (5 meter til venstre for hoveddøren). Af protokollen fremgår det, at det samtidig besluttedes at indlægge elektrisk lys og at flytte spisekammeret ud i pakhuset, ”saa at sovekammeret kunde blive lidt større”.

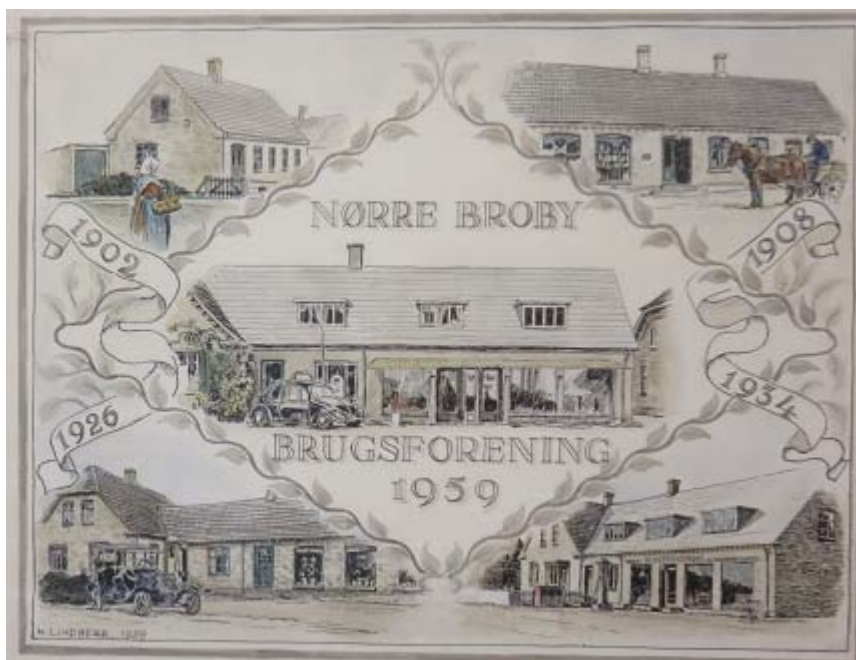
Valdemar Bek var uddeler frem til **1922**, hvor **Kristian Hansen**, som hidtil havde været uddeler i Fåborg, blev ansat i Nr. Broby. Kristian Hansen var født 1897 og ved ansættelsen således **25 år**. Brugsen blev udvidet i 1927 med 13 alen til beboelse (= 8.8 m) – og hele den gamle beboelse blev lavet om til butik og lager. Af protokollen fremgår, at Niels Lindberg udførte malerarbejdet i beboelsen og Aage Hansen (på Fåborgvej) malede i butikken.

Helt frem til 1928 havde medlemmerne det fulde ansvar for deres brugsforening. Det blev i 1928 ændret til begrænset ansvar, hvor hvert medlem løste andelsbrev, og de lød på forskellige beløb – lige fra 20 til 100 kroner.

Kristian Hansen sagde op som brugsuddeler i 1949, men fortsatte som leder af grovvaren, frem til 1951, hvor Arne Damgård overtog. I **1949 blev Laurits Pilegård** ansat som uddeler – han var da 30 år. Der blev indført større grad af selvbetjening, kontrabøgerne afskaffedes i 1964, og der indførtes kontant betaling.

Laurits Pilegård var ansat, da Brugsen besluttede at købe det store areal på Krogsgårdsvej, udleje den oprindelige brugsbygning til herretøjsforretning og bygge nye lokaler i 1974 – og helt frem til **1978**, hvor han blev nødsaget til at fratæde af helbredsgrunde, hvorefter **Palle Vennekilde** blev ansat (også han var 30 år ved ansættelsen).

I 1980 fusioneredes Brugsen med FDB og er siden da blevet markedsført under navnet **Dagli' Brugsen**. Palle Vennekilde var ansat her frem til 1990, hvorefter Peter Andersen blev ansat.

Niels Lindbergs billede fra 1959-jubilæet – viser Brugsens udvikling 1902-59.

Brugsens historie giver således også et indblik i en meget dygtig ung kvindes arbejdsliv omkring år 1900. Martha havde fra 1897-1900 arbejdet som ekspeditrice i hos faderen i Knarreborg Brugs. Fra 1900-1902 arbejdede hun som kasserer og ekspeditrice i Tranekær Brugsforening på Langeland – og blev derefter ansat i Nr. Broby frem til 1906 – og det er tankevækkende, at en kun 24 årig kvinde blev ansat som uddeler!